

ISPITIVANJE VRANSKOG JEZERA

Vransko jezero kod Biograda n/m prošlo je u svojoj historiji nekoliko važnih faza. Još u doba kad je Fortis u XVIII. st. putovao Dalmacijom započet je prokop, koji ga je spojio s morem. Taj su prokop sugerirali tadašnjem vlasniku iz porodice Borelli stručnjaci onog vremena. Kasnije je prokop bio zapušten i ponovo se nasuo, tako da je još godine 1889., kad ga je posjetio naš učenjak Gavazzi, bio zatrpan kamenjem da je voda jedva proticala. Cijela okolina, koja je u vezi s ovim jezerom, radi močvarnih terena bila je leglo i rasadište malarije, jer je cijeli sjeverozapadni dio, na kome su danas plodna polja imanja bio pod vodom, tako da se razlikovao na zemljopisnim kartama od današnjeg stanja, jer je bio znatno veći dio pod blatom, nego što je to danas. To se lijepo može vidjeti iz karte koju Gavazzi objavljuje u svom radu o Vranskom jezeru, objavljenom u RADU JAZU, knjiga XCV/95/10 1889, budući na toj karti označava posebnim nazivom Vransko blato, koje ljeti jednim dijelom i presuši. Kasnije je porodica Borelli još jednom pročistila Prosiku, a za vrijeme bivše Jugoslavije poljoprivredno dobro Vrana izradilo je nešto širi kanal, do 4 m, dok ga nije nakon drugog svjetskog rata, 1947. — 1948., uprava imanja Vrana proširila na sadašnjih 8 m. Tim proširenjem, koje je bilo izvršeno u meliorativne svrhe, znatno se poboljšalo stanje okolnog terena, mnogo veće količine vode se odvođe iz jezera u more, a u sanitarnom smislu možemo kazati, da je nakon rata i malarija, koja je nekoć harala, sasvim nestala.

I riblji svijet u jezeru doživljavao je promjene. Fortis spominje samo jegulju i piše o izvanredno ukusnim jeguljama, dok za čudo ciple uopće ne spominje. Vjerojatno ih još tada nisu ubacivali u jezero. Kasnije, naročito za vrijeme Humberta Borelli-a, koji je bio poljoprivredni stručnjak, cipli se ubacuju u jezero, pa vrst *Mugil cephalus* dosegne prema podacima i do 6 kg po primjerku, što je veoma rijetko, ali komadi od 3 kg su redovna pojava. Promjena, koja je nastala 1948. godine, kada je čovjek naselio nove ribe, koje su se u ovom jezeru i udomačile, podigla je produkciju ovog jezera, ali i stvorila neke nove probleme. Zahvat čovjeka, kao i tendencije u našoj ribarstvenoj privredi, nalažu studiozno proučavanje ovog jezera sa svrhom ustanovljenja njegove godišnje produkcije, kao i davanjem smjera perspektivnom razvitku u budućnosti jezera. Problem je dosta ozbiljan i zanimljiv, ali i težak. Stoga je uprava polj. dobra »Vrana« pozvala ekipe dvaju naših ustanova, i to Instituta za slatkovodno ribarstvo u Zagrebu i Instituta za oceanografiju i ribarstvo u Splitu, da prouče stanje u jezeru i da na temelju svojih istraživanja donesu zaključke za smjernice u daljnjem radu. Ekipe su radile od 1961. do 1963. g. Sabran je obilni materijal. Jedan dio tog materijala i njegove obrade sačinjava glavnu bit ovdje tiskanih podataka. Na temelju naših istraživanja donijete su i neke preporuke. Nadamo se, da će problem Vranskog jezera biti i uspješno riješen, ako se svi objektivno založe za njegovo rješenje.

Prilikom naših istraživanja, ekipe obaju instituta zahvaljuju se i na ovom mjestu Upravi PD »Vrana«, koja je omogućila ova naša istraživanja. Posebno zahvaljujemo drugu Petru Čolaku, direktoru, kao i upravitelju pogona J. Juhasu, za svu ukazanu pomoć tokom boravaka ekipa na jezeru.

Uredništvo

* U ovom časopisu donosimo izvještaj ekipe Instituta za slatkovodno ribarstvo kao i članak D. Morovića o rezultatima ispitivanja cipla i jegulje, dok je izvještaj ekipe Instituta za oceanografiju i ribarstvo u Splitu objavljen u »Godišnjaku, Instituta« za 1963. g., str. 102—116, Split, 1964.